

Contributors

Triller, Johann Moritz, active 1686-1701.
Wedel, Georg Wolfgang, 1645-1721.

Publication/Creation

Jenae : Literis Krebsianis, [1686]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b3wgc5qm>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

I. N. J.
DISSERTATIO MEDICA
De
CONSENSU
PARTIUM,

Quam
PRÆSIDE
GEORGIO VVOLFFGAN-
GO VVEDELIO,
Med. Doctore, Theoretices Professore,
Publico, Confiliario & Archiatro Ducali Saxon,
S. R. I. Natur. Curiof. Adjuncto,
*Patrono ac Præceptore suo æternum
venerando,*

Placidæ Eruditorum Dilquisitioni subjecit

A U T O R
IO. MAURITIUS Briller /
Bürg. Thur.

In Auditorio Medicorum,
horis consuetis,

Ad D. Januar. M DC LXXXVI.

J E N Æ,
Literis KREBSIANIS.

*MAGNA UBI SIGNA
VETANT CAPITIS CONTINGERE NUMEN
PARVA CORONA PIE PONITUR ANTE PEDES
SIC AD VOS*

MAGNI FAUTORES
ATQVE
PATRONI

EX HORTIS MEDICIS
JAM MEA SERTA FERO
CUM NON APTA SATIS

*QVÆ CIRCUM TEMPORA DENTUR
PACE TAMEN VESTRA DIGNA SIENT PEDIBUS
MEQVE
TRAHANT ULTRA VESTRÆ VIRTUTIS AD ARAS
DEBEO QVEIS GRATÆ MENTIS
ET ARTIS OPES*

J. M. T.

Proœmium.

Um corpus humanum automaton sit artificiosissimum, variis gaudens rotis, elateribus, vasis, antliis, follibus, valvulis & funibus, mirandum est, quo concentu & harmoniâ omnia procedant.

Actuat hanc polydædalam machinam anima, non solum fluido vitali nectare undique dispensato, commercio à regiâ ad universas partes perpetuò continuato, unde calor & vigor illibatus perstat; sed etiam subtiliori impulsu.

Sanguinis activitas non tanta erat, quæ requirebatur ad citatissimum motum, quare portitores opus id exequuntur, alii velut satellites & præsidarii, alii stationarii & excubitores, alii missionarii & cursores publici, ut horum medio anima sit in toto & quâlibet totius parte.

Per sanguinis hunc & spirituum motum, juxta variam particularum ad leges mechanicas dispositionem, fibrarum texturam & pororum configurationem partes nunc has nunc illas operationes perficiunt, alia tamen alterius indiga. Organa certa hinc inde locata laboratorum archei particulare constituunt.

Certæ & perpetuæ inter has partes & organa sunt confœderationis leges, tum communes, tum propriæ, unde aliæ sororiantur magis, compatiuntur invicem & con-

sentiunt, utrâque fortunâ, seu bona seu mala ipsis obve-
niat.

Quamdiu nempe commercium inter se servant,
mutua sibi subsidia & officia, salutem communem respi-
cientia, præstant, omnesque, ut in lyrâ fides, amicè con-
spirant; tamdiu suavis harmonia sive consonantia obser-
vatur, omniaque in optimo vigore perdurant. Simulac
autem una pars à toto dissentiat, variæ ut plurimum in
microcosmo turbæ excitari solent, & altera alterius cul-
pam per consensum luere.

Cum itaque multum intersit consensum hunc nosse
exactè, ac iudicium medicum etiam quoad hunc sit diffi-
cile, operæ pretium duximus de eodem impræsentiarum
disquirere, quod ut feliciter eveniat, divinum adoramus
Numen!

CAPUT I.

De

Consensu partium in genere.

DUm consensum partium dicimus, nemo non facile
videt, denominationem illam desumptam & tradu-
ctam esse ab animo ad corpus. Uti enim consensus
animorum facit amicitiam, ut idem velle & idem
nolle demum vera sit eadem; ad eundem modum partes
corporis invicem consentiunt.

Solent id Chimici eleganter vocare symbolismum, quan-
do quidem pars parti magis est symbolica; idemque com-
muni sympathiæ notione comprehendere licet, quamvis
hæc ferè strictius paulo soleat accipi, consensus latius. Εὐμ-
ναΐης Hippocrati audit, qui & ἑυμπαθείην vocabulo ad idem
exprimendum, præter alia, utitur, νοινωία Galeno & aliis.

Sin

Sin ad leges muficas id applicemus, harmonia quædam & fymphonia est inter easdem, quod itidem tamen latiori gaudet fignificatione. Eadem ratio est communio-
nis.

Helmontio audit actio regiminis, quo una pars paret alteri, & dominium, regimen, aspectus, influxusque & præceptum ab hac in illam manat vel fpirat actu dependentiæ. Quamvis enim actionem illam regiminis non effe eandem cum confenfu partium vulgo dicto velit; illud tamen magis concernit vias, per quas exerceatur, quam rem ipfam, unde cum per tot fecula confenfus hoc nomen receptum fit, merito id retinemus, & fingula ad bonum fenfum trahimus, ut conjunctis potius quam fejunctis animis emicet & fibi conftet rei veritas.

Ut verò certiori progrediamur tramite, ex confideratione totius complexus hujus, fequenti definitione ante oculos fitemus confenfum illum. Est nempe confenfus partium affectio earundem mutua à dependentiâ earundem vitali.

Affectio est, ut innuatur commune illud, quod inter unam alteramque intercedit. Omnis enim confenfus affectionem fupponit. Neque enim confentiat quis, vel difsentiat, nifi afficiatur in alterutram partem. Medium ergo hoc vocabulum omnem illam rationem formalem complectitur, in quâ confiftit confenfus.

Confenfum hunc partium ad fe invicem limitavimus. Maxima enim hujus latitudo est, fi comparationis terminus extendatur ad alia, quæ brevibus faltem libabimus.

Decantatiffimus est confenfus microcofmi cum macrocofmo, adeò ut illud *Hermetis* huc applicare liceat: quod est fuperius, est ficut inferius; & juxta Chemicorum primicerios, quicquid est in macrocofmo, illud est in microcofmo. Analogia illa peperit fymbolifmum planetarum, vifcerum & metallorum, ut fol cum corde & auro, luna cum argento & cerebro, faturnus cum fplene & plumbo, Jupiter cum hepate & ftanno, mars cum veficulâ felleâ & ferro, venus cum genitalibus

metalibus & cupro, mercurius cum pulmonibus symbolizet.

Ipsa tamen hæc similitudo, quod aliàs in proverbio est, claudicat, neque tam accuratè vel rigorosè rem exhaurit. Quis enim nescit Saturnina medicamenta non æquè splendi quadrare, & alia utero magis favere, & em verò eo fine neutiquam celebrari? Ut taceamus, ventriculum non minus nobile viscus, & reliquis dignitate par, si non superius, non sine insigni injuriâ excludi. Hinc specifica illa vis & affinitas in propinquioribus mediationis seu affectionis terminis, quàm remotioribus illis jure merito quærenda est.

Nec indictam abire possumus analogiam, non minori cum applausu jactatam ab Astrologis, inter stellas fixas, & nominatim Zodiaci signa integra, cum partibus corporis. Ut aries v.g. caput respiciat afficiatque magis, taurus collum, gemini humeros, cancer pulmones & sic porro, non sine plurium subjectorum in quolibet signo concursu.

*Namque aries capiti, taurus cervicibus hæret,
brachia sub geminis censentur, pectora cancro &c.*

Ex quo plura, ut fit, inconvenientia secuta, vel etiamnum obtinent apud vulgus eruditorum ipsum, qui nempe non ultra vulgus sapiunt. Est enim & hæc una ex superstitiosis Astrologorum hypothese, qui dum disquirunt quibus membris humani corporis singula signa præsideant & dominentur, tanquam Dii minorum gentium, unà cum planetis, velut majorum gentium Diis, summi veri Dei mirum quantum obliviscuntur, in quo vivunt, moventur & sunt partes universæ.

Mittamus Chaldaïs & Ethnicis illas superstitiones, & quæ ex eodem fonte fluxerunt alia, utpote talismanica curandi ratio, de quâ *Præstigia Hermetis* dicta MSSa, *Hübnerus* & similes alii pleni sunt. Rideamus quoque hodiernum, vel deploremus potius, depictum cum venis & signis Zodiaci homunculum in Calendariis, cum inscriptione: *An keinem Olsied laß zu ieder frist / wenn der Mond in sein Zeichen ist /* quo nihil ineptius, nihil absurdius cogitari potest. Ne progrediamur longius, ad ipsum imperium astrologum in regna, provincias,

vincias, urbes, mirum quod non etiam in cloacas extenditur.

Tolerabilior est consensus medicamentorum cum partibus humani corporis, quæ hinc specifica audiunt. Attamen nec hæc cæco & empirico modo statui debent, quod alius est loci. Omnia ex proximioribus principiis æstimanda, omnia ex genuinâ philosophiâ.

Sic & animalium quorundam consensus, seu sympathia potius, cum homine, quod de mustelâ, lacertâ & aliis communiter asserunt, tanti non est, ut ad se nos vocet, vel si quis est, ad easdem regulas fuerit judicandus. Hinc & illud vulgatum huc applicare licet: non amo te, nec possum dicere quare, hoc solum possum dicere non amo te, de quo in sequentibus plura laudabimus. Non tam illum consensum generalem ad extra, ut ita loquamur, disquirere est animus, ubi, dicente *Barclajo*, inferiora superioribus permutuam applicationem copulata miraculorum speciem exhibent, sed mutuum internum, quem pars cum parte fovet.

Cum ergo dari ponimus & sympathiam, quæ causæ sæpe nomine laudatur, & consensum, neutiquam illum admittimus ut ignorantiaæ asylum, quo palliare incuriam vel inscitiam debeamus, inquisituri & qualis sit & unde sit, quæque alia huc faciunt.

Mutuus est, adeoque dependens & divisus invicem, quamvis alius latens, alius patens sæpe. Nec tam strictis cancellis includendus, quin alius directus sit, alius indirectus.

Ut enim in republicâ, vel œconomiâ omnes quidem cives, incolæ, membra & personæ inter se habent quandam affinitatem, in commune bonum & salutem reipublicæ, domûs, familiæ directam; alii tamen propinquius se tangunt, alii aliter afficiuntur, imò in partes quoque abeunt: Ad eundem modum in republicâ microcosmicâ & œconomicâ animali se res habet. Quot partes, quot membra, tot cives & incolæ, unius corporis comprehensi ambitu. Seu concisius, quemadmodum in horologio omnia in unum conspirant finem, ut motu difformi unus idemque totius emer-

gat in effectu, per ipsam mechanicam: sic longè magis in corpore humano, automato vivo, id evenit, utrobique læsione unâ redundante in reliquas.

Nec opus est laudare partium definitionem & differentias, satis nobis sit omnes hoc nomine complecti, quæ per naturam reperiuntur in corpore idque integrant, & reliqua supponere, unde & progredimur ad has ipsas.

CAPUT II.

De

Subjecto.

Non solum maximè interest nosse partem affectam, quænam pars corporis tanquam subjectum morbum sustineat, sed etiam an per se, an per consensum afficiatur.

Cum ergo pars cum parte vel à parte patiatur, omnes huc referendæ sunt differentiæ, quæ id illustrent. Inde enim in quolibet consensu explicando & determinando non unum aliquod solum subjectum nominari potest, sed aliud (1.) est *afficiens*, aliud *affectum*. Illud ordine naturali præcedit, vel simultaneum saltem est, hoc sequitur vel comitatur; unum afficit, alterum afficitur. Et quidem in naturali statu ferè id minus obtinet, ibi enim omnia consentiunt, symbolizant, in salutem microcosmi æqualiter concurrunt.

Dignus est hic locus insignissimus *Hippocratis*, qui expendatur paulo plenius, ex libro nempe *de alim. c. 4. t. 24.* ubi occasione alimenti partium addit: *ἑνὸς ποταμοῦ ὅλη, ἑνὸς ποταμοῦ ὅλη, ἑνὸς ποταμοῦ ὅλη*. *Confluxio una, conspiratio una, consentientia omnia.* Cum itaque rectum sit index sui obliqui, ex hoc ipso consensu perpetuo naturali & harmonico facile colligi potest, quomodo seorsim patefiat ille consensus.

Enimverò (2.) Consensus alius, & consequenter subje-

ctum

Quum illum sustinens aliud est *latens*, aliud *patens*. Tacita est consensio in statu naturali, expressa in statu neutro & morbofo. Quando enim æqualis fit concursus, æqualis *συμπεραξίς*, non id ipsum tam animadvertitur, & causæ sociæ stant pro unâ, gemino labore, geminis functionibus ex æquo gaudentes. Sin ab externis causis, seu ab intra contingat aliqua impressio, ut pars afficiatur intimius, mox socium & fidum magis membrum rapit in hujus societatem, adeò quidē, ut hoc primò videatur morbum denunciare archeo universali, vel ægro & medico ipfi. Ita latens subiectum calculi sunt renes, vomitûs conjuncti & magis obvii ventriculus.

Adeoque subiectum (3.) *commune* omnis consensus & *adequatum* est totum corpus, consideratum quoad œconomiam, *speciale* hæc vel illa pars seorsim, quoad actionem propriam cuiusvis. Elegantissimè de eo *Cous l. c. κατὰ μὲν ὅλον ἔστιν πᾶν*, juxta totius quidem corporis naturam, seu, ut *Salomon Albertus* vertit, universitatem, omnia, scilicet consentientia, sunt: sic ut totum omnibus partibus, manibus etiam & pedibus v. g., hæ vicissim toti velificentur, pedes, manus, ut compleatur collectivè, omnium concursu, una sanitas, illibata ad agendum potentia. *κατὰ μέρη δὲ τὰ ἐν ἐκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον*, juxta partem verò partes in unaquaque parte ad opus, sive actionem communem organicam conspirant; quo sanè nil accuratius, nihil concinnius dici potuisset.

Hinc subiectum aliud est *per essentiam*, quod primariam labem sustinet, aliud *per consensum*, quod aliunde illam mutuatur & offert. Illud absolutum quasi, hoc comparatum; illud independens, hoc dependens, quod de omni consensu valet, siquidem, ut illud huc applicemus, accessorium sequitur suum principale.

Subiectum affectionis expressæ concinnè dicitur locus, subiectum verò originationis, ex quo scaturit & proficiscitur morbus sive affectus, *focus*, item *minera*, unde & distinctio solennis apud medicos est inter *subiectum morbi*, sive symptomatis, & *subiectum causæ*, unde fovetur.

Facit huc imò suo modo inter partem mandantem & recipientem distinctio. Pars mandans autem appellatur, quæ humorem, vaporem, mineram peccantem gignit, fovet, promovet; recipiens, quæ aliunde accipit.

Quando itaque ad speciem progredimur, nulla pars est in corpore, quæ non mutuâ tali affectione pro re natâ gaudeat. Consensus est & συνπαθήσις inter totum & partem, unam vel plures, idque citra respectum nobilitatis, præstantiæ vel dignitatis. Lex omnibus æqua est & una. Sæpe à parte minimâ & abjectissimâ quoque in totum redundat malum, exemplo unguium in paronychiâ. Si detur punctum aliquod morbosum in microcosmo, totus inde concuti & quati potest. Exemplo sint dolores, inflammationes, vellicationes, vulnera, vel alia, unde communi afficiuntur omnes partes consensu.

Toti verò partem consentire aliquam specialem videtur primâ fronte minus credibile, cum tanto ambitu quod gaudet malum, uno exiguo puncto non videtur circumscribi & deprehendi posse. Enimverò id testatur satis experientia, non tantum in morbis capitalibus, peste, elephantiasi, scorbuto, sed & aliis. Sæpe quod toti malè est, in unum recidit membrum, quod luere pro omnibus & in se recipere cogitur malum, sicque dum communi vitâ gaudet, consentit & iterum in totum reddit. Exemplo sit gangræna in pede à *νεκροσὶ* totius M. S. inchoatâ, quam dum averfatur archeus, sæpè in digitum pedis v. g. amandat, inde tamen progrediens malum subruit non rarò corpus.

Id ergò ut latissimè patet, sic & pars cum parte consentit, diversis modis. Has ut complectamur, operæ pretium est sub essentiali suâ divisione lustrare & huc referre. Consentiant inter se partes similes & dissimiles, absolute & respectivè. Id verò eleganter exprimit laudatissimum *Coi* testimonium. Consentiant inter se spiritus, unde *ἐμπνοια πᾶσι*, *conspirantia omnia*, inquit. Liceat id applicare ad spiritus, ita enim demum exhauritur res omnis. Archeus universalis particulari, & vice versâ, consentit. Spiritus

vitalis animali consentit, & contrà. Laboret quis paralyfi, falvis licet vitalib9 visis, tamen consensus ad illa producitur. Consentiant partes fluidæ, unde *ξύρροια μία*, *confluxus unus* dicitur, hic enim fit per humores. Impossibile est, quin fiat communicatio ejus, quod cum humore ad vitalia admitti solito communicatur. Consentiant partes solidæ, unde *ἡ συμφωνία πάντων*, *consentientia omnia* asserit. Consentiant internæ externis, & contra. Consentiant dissimilares per similes.

Hinc & hoc loco laudari meretur distinctio inter subiectum *denominationis* & *inhesionis*. Illud sunt partes præcipuè solidæ, dissimilares, actiones enim sunt compositorum, quare de hoc consensu potissimum sermo est: hoc spiritus & humores.

Operæ pretium quoque est disquirere, an æqualis illa in affectionum communicatione & receptione sit divisio, an ad pauciores quasdam illa devoluta sit prærogativa. Si *Helmontium* audiamus, jus duumviratus attendendum venit, commune inter splenem & stomachum, quorum ille primorum motuum, hic primi sensus obeat vices, quamvis alibi quoque stomachum imperare motui declaret, quem & lectum animæ nostræ constituit. Hujus duumviratus auctoritatem & potestatem in caput, pulmones, intestina & partes reliquas deprædicat maximè.

Attamen cum actio regiminis illa & testibus & utero adscribenda sit, eademque sit reciproca superioribus & inferioribus, ut caput præsideat v.g. organis inferioribus, hæc vicissim capiti, non potest tam strictis cancellis subiectum causæ, tamque latis subiectum morbi & symptomatum, comprehendi. Interim hoc ratum est, in infimo ventre & hypochondriis nominatim plurimorum morborum cudi materiam, unde in omnes & singulas partes amandatur. Vicissim verò ex reliquis partibus quoque, per dicta, non minus consensus ille stabiliri & originem ducere potest & solet. Adeoque consensus hic est reflexivus mutuusque.

Nec morabimur in subiecti hâc confide ratione, an spiritus, an humores, an partes solidæ solummodo ejus titulo veniant, cum diverso respectu utrumque id sit longè

verissimum quod maximè vel ex hoc symbolismo argui potest. Afficitur enim spiritus ab humore, à partibus solidis; afficiuntur humores ab utrisque, non minus ac partes quoque solidæ; ubi nemo non videt, partem quæ afficit, respectum sustinere causæ, quæ afficitur, subjecti, ambulatorio & mutuo officio & concursu. Eodem res recidit, si archeum affici dixerimus, siquidem & illi utrumque competit.

CAPUT III.

De Causis.

CUM consensus actionem & passionem, eamque relativam, mutuam ac reciprocam, supponat, proximum jam est, ut de causis ejus disquiramus, unde & quare fiat; quod optimum fuerit deducere juxta ordinem, quo se habent invicem ad effectum producendum.

CAUSA PROXIMA & IMMEDIATA consensus est dependentia partium vitalis. Hæc enim positâ statim ponitur ipse consensus, seu effectus, actio respectivè & passio. Eâdem verò remotâ statim etiam & immediatè cedit. Vitalis hæc dicitur dependentia, ut eo ipso exprimatur commune vinculum, quo illigantur partes, cum nō ut mechanicæ, seu ut mixtum sunt, afficiantur, sed ut viventes, adeoque sub vitali copulâ, continuo durante motu, continuo regimine, & sub hujus directione etiam actione. Post mortem verò omnis ille consensus non minus ac dependentia statim cessat ac perit.

Vitalis absolutè est in statu secundum naturam, tunc enim unaquæque pars, quæ communi vitâ gaudet, etiam consensu & consortio innexa est. Vitalis secundum quid in statu p. n. seu morbofo, unde & magis exprimitur idem.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR est similitudo & convenientia directâ vel indirectâ. Quod ut paulò altius repetamus,
agentis

agentis & patientis, sive actionis & passionis reciprocatio attendenda venit. Actio est motus agentis & hoc loco communicatio seu promotio, quo unius labes ad alterum derivatur. Sin passionem spectemus, quæ juxta Philosophos manifestius, quàm actio declarari potest, triplex illa asseritur, aut fieri vel interire, aut recipere, aut moveri, quod omne hîc invenit locum & applicari potest. Fit consensio, quando incipit exprimi affectus cum dependentiâ ab alio, per quod fit. Interit suo modo, quando definit. Receptio maximè etiam huc quadrat, quæ propriè est unio vel unio cum eo, quod per actionem in patiens introducit. Motus est duplex, generationis & localis; ille terminum à quo, hic ad quem dicit, sicque passio est fluxus quidam rei motæ.

Liceat nobis philosophari ulterius in tam intricatâ materiâ. Et quidem actionem hanc non fieri citra omnem reactionem patientis patet, quia membrum affectum non debet considerari ut corpus inanimatum, sed vivens, unde non nudâ & cæcâ actione id fieri dici potest. Siquidem nec hîc agens agit ad modum activitatis suæ: quin dum videmus partem unam ab alterâ affectam, dum patitur, eo ipso actiones edit, quamvis statui naturali diffformes, ut quando ventriculus vomit, aliunde, ut à renibus vel capite, affectus. Reagit, quamvis non quoad hunc actum, tamen alio, ubi idem, quod alio tempore agebat, fit patiens.

Deinde notum est axioma vulgatum: simile simili gaudet. Quod si verum est, vi oppositorum non minus valet, simile simili tristari vel affici. Neque enim alter canon, simile non agere in simile, valet, nisi quoad contrarietatem, ut simile non impetat simile, vel prosequatur & violenter destructum eat. Secus ergo simile agere in simile verissimum est, unde similia similibus juvari, solvi, ut alia taceamus, apud medicos receptissimum & instar demonstrationis est.

Hanc similitudinem & convenientiam, si ab ovo seu proprio suo fonte rem arcessamus, primariò præstant spi-

ritus & humores illis foeti, utpote portitores communes, illi velocissimi, hi quoque fati celeres. Præstant illi consensum generalem & communem, in complexu considerati, archeus puta universalis, ex æquo prospiciens omnibus. Præstant consensum specificum, quod archei specialis munus est. Hæc actio est regiminis directivi, unde regula generalis fuit: Quæcunque partes inter se magis conveniunt, illæ etiam invicem magis consentiunt; conveniunt, similitudine spirituum, humorum, pororum, fibrarum & aliis. Quales humores, tales spiritus; quales spiritus, actionum præfides, tales actiones. Primaria proinde communio fit à spiritibus, adæquatè ab humoribus & partibus solidis.

Utergò exhauriatur illa consensus partium consideratio, jamdudum certa similitudinis, convenientiæ & hinc dependentiæ capita fuere assignata. Hinc apud *Galenum comm. 3. l. 3. epid.* scribitur, τὰς κοινωσίας γίνεσθαι τριχῶς, ἢ διὰ γένεσιν, ἢ διὰ ἡς κατὰ γένος, ἢ ἐξ ὅν οἰκοδόμηται. Consortia fieri tribus modis, aut propter viciniam, aut propter familiaritatem generis aut operis. Quibus quartum hinc additum fuit, nempe vaforum.

Non desunt, qui similitudinem generis & officii pro causâ consensus non agnoscunt. Illam ideo, quod neutra, causetur effectum consimilem, quod experientiæ id minus respondeat, cum nervi cerebro non compatiantur absolute, nec dependentia unius ab altero subfit. Hanc, quod partes non possint pro lubitu sibi invicem communicare, affectum, cum nullâ gaudeant ratione, electione, libertate. In utrisq; aliam potius causam effectus esse, quàm laudatam.

Verum enim verò jam dum diximus, consensum sumi hic paulo latius. Nec promiscuè consensus fit, etiam inter similes aliquatenus, ubi nulla infertur dependentia, quæ ipsa suos habet gradus & ambitum. Negari interim non potest, quæ sub uno genere comprehenduntur partes corporis, habere inter se similitudinem & dependentiam, modò respiciatur ad communem originem, ad reliqua si-

mul.

mul. Neque similitudo generis latius est extendenda. Satis est nervum nervo, venam venæ, arteriam arteriæ, fibras fibris, ut spiritus spiritui, humor humori, quorum eadem est ratio, consentire. Quin modificant similitudinem etiam alia in utramque partem. Hinc nervi omnino consentiunt cerebro, quæ nervosum est, delicatis membranis sensibilibus, imò primis talibus, non quæ obstructum est vel aliis modis laborat siquidem cerebri organum latius patet.

Quod alterum attinet, non æstimandæ sunt partes ut mixtæ, ut organicæ, sed ut viventes, sub archei dominio universali illum consensum habentes, quo cessante, ut post mortem, nihil de hoc dicendum superest.

Quemadmodum itaque aliàs non temerè negligenda sunt à veteribus dicta, sed examinanda penitius, an fundamentum in re habeant, & quomodo sint intelligendi primi autores; ita & hîc se res habet. Ponamus etiam alias communionis species magis sympathiam causari, quod tamen non æquè conceditur, si attendamus singula curatius, non negari tamen possunt laudati illi & recepti causandi modi.

Quæcunque nempe similitudine substantiæ, texturæ, elateris conveniunt & homogenea sunt, in consensum mutuum se vocant. Generis illa similitudo satis latè patet, communis triplicitati partium corporis. Homogenei spiritus, homogenei humores, homogeneæ partes solidæ inter se consentiunt. Ratio est hæc genuina sympathiæ, convenientia generis. Si spiritus extracorpore inter se, si humores conveniant & *negotio* similitudo, inde similitudo morum & sympathia enascitur. Hic magnes est naturalis, qui allicit unitque inter se personas, philtum naturale omniumque certissimum & probatissimum. Hic symbolis inter cognatos, saltem quoad corpus, quod non solum gemelli, sed & germani fratres aut sorores, quamvis diversis in locis degentes, sæpenumero eodem morbo simul laborent, ut non dicamus & simul mortuos observatos, quod rarius est, & per accidens etiam fieri potest.

Imò & hæc convenientia subjectorum ad alios minus sanguinis

sanguinis vinculo junctos inter se pertinet, qui licet non convenient constitutione feminali, tamen homogeneous sanguinis crasi in recipiendis à communi causâ morbis. Inde sunt qui eodem fere modo rem se habere opinantur, ac in duobus horologiis accuratissime quoad omnia sibi similibus, quibus simul si injunctus fuit motus, eodem quoque tempore sonum edunt. Tacemus *συγγεν* ipsam sympathicam inter matrem & prolem, imò inter patrem quoque, ut legantur exempla manifesti hujusmodi symbolismi, quem Germani vulgo efferunt, das Geblüt rühren. Hæc sanè homogeneousitas, similitudo generis, spirituum, humorum facit ad explicandum quoque consensum partium in uno eodemque corpore.

Non minus enim sed longè magis etiam pars cum parte symbolizat, ob eandem similitudinem laudatam & convenientiam. Valet id de similaribus cum primis, quæ invicem hunc consensum exprimunt, ut nervus nervo, vena venæ, arteria arteriæ conspiret & concordet amicè. Simplicissimum horum elementum sunt fibræ, tam rectæ & obliquæ, quàm circulares, quæ sunt fila quædam oblonga, extensa, gracilia, solida, alba, & ex talibus staminibus partim chordæ nerveæ, partim membranæ componuntur. Nerveâ ergò chordâ, ex filis fibrarum extensis constante, in alterâ extremitate compulsâ, vel illisâ, altera quoque, ob continuitatem tensionis, & tremulam istam, à rapidissimo spirituum animalium motu ortam, vibrationem ad similem motum irritari solet.

Majoris illustrationis gratiâ illud addimus, quod, si virga aliqua ferrea, per fenestras duorum hypocauftorum, sibi superstructorum transiens in inferiori loco cultello vel leviter pulsatur, ille, qui in superiori habitat, confestim, imò fere eodem momento, pulsationem illam audiat, quem sonitum in ferro ut & in aliis metallis derivat ab aëre in poris ejus contento & commoto *Excell. Bohn. diff. de influxu aëris in sublunaria c. 1.* Cum verò nervi instar cannae Indicæ sint porosi, simili modo per spirituum motum velocissimum partem

tēm illorum supremam cum infimâ in consensum vocari impossibile non videtur. Idem applicare licet, sub eodem, undulantium spirituum motu, ad membranas, quas omnes totius corporis multi ex durâ & tenui matre oriri tradunt, sensumq; exquisitum inter ipsas communicari judicant, sicut in campanâ vel vitro unâ parte percussâ omnes resonare solent.

Conf. *Bartholin. Anat. lib. 3. cap. 2. p. 458.* & in eandem sententiam *Willis Tract. de rat. motus musculorum §. 16. 17. 18.*

Non parum hæc illustrare potest experimentum quoddam *Harvæi*, qui in intestinis lupi vel canis, exsiccatis, inflatis & aquâ repletis, quoties unam partem digiti ictu pulsavit, digitis in alterâ extremitate adversâ applicatis omnem ictûs & motûs differentiam clarè sentire potuit.

Nec obstat huic consensui, partes ipsas eundem patientes non gaudere sensu tactus ordinariè, saltem exquisito, quem in finem non laudabimus, venas & arterias vel à nervis, vel membranis nerveis, sensum mutuari. Satis est, communi illas spirituum gaudere vitali radio, per totum corpus diffuso. Probant idem ossa, exemplo resonitus & aliorum.

Si fateri volumus quod res est, hic ipse est consensus privativus, qui sine materiali communicatione peragitur. Nimirum nervosum systema, siye reticulata structura, partes dum alligat, suo hoc consensu catenam æmulatur Platoniam auream, cujus ansâ unâ motâ movetur & altera.

Gaudet etiam hæc generis similitudo suâ latitudine, unde totum nervosum genus consentit uni parti affectæ, ex eodem fundamento, nervi cerebro, cerebrum spinali medullæ & vice versâ. Applicari eadem potest partibus productis aliis, nominatim intestinis, quorum volumina invicem maximè ex hoc fundamento consentiunt.

Non minus consensum præstat VICINIA. Vicinus vicino compatitur; cujus nempe res agitur, paries cum proximus ardet. Hujus verò species haberi meritò possunt & debent SITUS & CONNEXIO, quippe quæ eundem expli-

cant magis & exprimunt, imò & distantia visa sibi vicina reddunt. Sic ob viciniam uteri afficitur intestinum rectum & vesica, unde obstructio alvi in gravidis ultimis mensibus, ob compressionem, & δυσχερῆα vel urinæ suppressio non rara est. Ob viciniam hepar & ventriculus concordant, quoque, quod illud huic approximet & incumbat; pulmo pleuræ, hepar diaphragmati, ventriculus intestinis, intestina mesenterio. Videmus idem in inflammationibus quoque aliis, ubi partes vicinæ in consensum maximè vocantur. Ab inflammatione hæmorrhoidum urinæ difficultas à D. *Preside* observata est, tenesmus, procidentia ani & stranguria ab utero.

Sic ob viciniam compatiuntur intestina folliculo felleo, ut non solum ordinariè ferè tingantur à bile circa illud clima, sed, & bile acriori & fervidiori, sæpe dolorē instar prunæ candentis ibidem concipiant. Consentit diaphragma cum ventriculo tum ob nervos communes, tum viciniam, unde, unum nomen præcordiorum, indeque fit asthma præcordiale, seu dyspnœa à repletionem vel inflationem ventriculi habituosam. Idem fit in singultu præprimis, adeò, ut non pauci in hoc diaphragma potius pro subjecto quàm ventriculum habeant.

Consentiunt crura renibus lateraliter in calculo, stupore iisdem introducto ab incumbentibus renibus spinæ lumborum, musculis psoas, & aliis consequenter. Consentiunt lumbis in affectu ischiadico κατὰ crura, ἀνὰ brachia ejusdem lateris, ob productam vicinæ affectionem juxta cum vasis.

Hæc ipsa vicinia ob motum productum & connexionem etiam latius exporrigitur. Sic tussientes gravius non raro vexantur vomitu & hæmorrhagiâ, ob viciniam, ac continuitatem motus ferientis. Imò & urinæ involuntaria emissio in eadem tussi visa huc referri potest. Adeoque quæcunque uno loco degunt, uno vinculo connectuntur, consensum experiuntur & exercent magis.

Nec negandum est, quæ SIMILI OFFICIO funguntur, consensu mutuo gaudere. Si enim causæ sociæ stant pro unâ, recidit in unum, quod malè habet alterum. Quæ pari trahunt jugo membra, consentiunt etiam ex hoc tertio similitudinis, seu officii, siquidem in vivo & sensuali peraguntur actiones corpore. Officium commune, reliquis addendum, majorem consensum importat, maximè ubi simultanea quasi absolute actio concurrit. Sic oculus oculo consentit, ut labem in se derivet ex altero, & illachrymante, uno etiam alter suos patiatur manes: ren reni in inflammatione, qui affectus est gravissimus & acutissimus, ac calculo.

Officii hæc societas non uno gaudet modo. Alia nempe latius paulo & indirectè fiunt, alia proximius, alia medio modo, præsidente ubivis archeo, qui ab hac occasione, modificat actiones. Ita pes pedi consentit, auris auri, renes vesicæ, ventriculus intestinis in actu chylicationis & excretionis in primis, hypochondria sibi invicem, lien hepatis, hepar lieni, & alia *διὰ τὴν τῶν ἀλλήλων διαδοχὴν*. Sic diaphragma, pulmones, muscoli pectorales hunc consensum sibi mutuum inferunt. Tendines item, nervi, muscoli, ne ipsum cerebrum addamus singula regens.

Sic & mammæ utero consentiunt non tam ob alia capita symbolismi, quàm hanc ipsam officii societatem, quam habent sub archei illâ placabili directione. Neque enim, vel communio vasorum, vel nervorum, vel alia satisfaciunt curioso animo. Adeoque officii hæc societas ab actione, regiminis, seu regimine potius actionis, & hoc ab illâ limitatur & modificatur, ut sic eximium signum fœtus imbecillioris præbeat lac in mammis, elogio *5. aphor. 52.* extenuatio etiam subitanea suo modo abortum significat, *5. apb. 37.*

Neque enim opus est, ut per obviantes sibi venas & arterias mammarias, utrinque, à trunco venæ & arteriæ axillaris ad mammarum glandulas, & hinc sub rectis musculis ad regionem umbilicalem usque excurrentes venas & arterias epigastricas, illum consensum arcessamus absolute. Enimverò mammæ non ab utero, nec hic à mammis accipit

sanguinem. Nihilominus & has concurrere vias absonum non est. Non enim opus est, ut inosculentur sibi actu vasa, uti quidem nonnulli id vidisse se scribunt: satis est fieri ibidē circulationem mutuam, neq; venas epigastricas solum haurire & revehere sanguinem ab arteriis epigastricis adductum, quin venæ mammariæ illum, & vice versâ, possint haurire. Possent etiam laudari papillæ, quæ quasi centrum sunt, in quod desinunt nervorum, venarum & arteriarum fines, ad eoque exquisito gaudent sensu. Satis est laudare officii mutuam vicissitudinem, tum à conceptione aliquando extuberantibus sensim magis mammis, tum potissimum à partu, vel accidentibus circa foetum in utero adhuc existentem.

Non incommodum erit huc locare ipsum quoque consensum lateralem, quo dextra dextris, sinistra sinistris magis consentiunt, ob officii societatem, saltem in dispensatione circuli sanguinis. Videas hæmorrhagias narium constanter ex dextrâ nare, magis affecto hepate, quod in hydropticâ imprimis foeminâ & pluribus aliis vidit *Dn. Præses*; ex sinistrâ, liene patiente vel obstructo. In scorbuticis lienosis pes sinister contracturâ, tumore, ipsâque Arabum elephantiasi visitur affectus. Sæpe quoque totum alterutrum latus compatitur, tinniente vel susurrante v. gr. aure dextrâ, torpente brachio, formicante pede eodem, quod in catarrhosis defluxionibus, in imminentibus insultibus apoplecticis & aliis non infrequens est.

Sic etiam nonnunquam pulmone alterutrius lateris exulcerato pulsus mutatur, & diversus ab altero per consensum hinc observatur, quod & utero abortum passuro visum est. Circulatio enim lateralis quoque est, vasis lateraliter divaricatis, unde ob vasa, fibras, nervos, viscera id fit, in unam officii societatem laudatam.

Nullibi similitudo officii, unâ cum vasorum viciniâ & generis homogeneitate, magis conspici potest, quam in glandulis. Obstructâ vel infectâ unâ coafficitur & consentit altera, exemplo scirrhorum, canceri, scrophularum & similibus, cujus aliquot notabilia exempla *Dn. Præses* vidit.

Studio-

Studiosus scirrhus testium laborans laterali tumore afficiebatur glandularum, catenâ ad lienem, ad mesenterium usque protensâ, chronico & lethali tandem malo. Vir senatorii ordinis tumore inguinis sinistri correptus, à sublato pondere, scirrhum ibi experiebatur velut geminatum adeoque satis gravem, laterali consensu, pede ejusdem lateris tumefacto & indurato, quin tandem etiam suppurato circa furam, inde unâ abdomen & hypochondrium finistrum, mesenterii & lienis scirrhum manifestabat, imò glandulis in collo & reliquo corpore redditis à tumore conspicuis. In virgine nævus irritatus in lumbis, prope nates, irritatus ab acidis corrosivis, canceri naturam induens in consensum vocabat glandulas universas, ut in inguine hinc inde globi vel glomi viderentur, & mammæ & collum induratas plures, etiam lividas, ostenderent glandulas, lethali itidem eventu. Hinc phænomenum non contemnendum, scrophulis laborantes mesenterium habere scrophulosum. Mitimus exempla plura alia similia. Adeò posito uno absurdo consequuntur plura, ipsumque hinc systema glandularum tandem labem in se recipit communem.

Restat SIMILITUDO VASORUM. Quæcunque partes inter se communia habent vasa, consentiunt sibi invicem magis. In sanguiferis quidem juxta leges circulationis sanguinis, in nervis ob similitudinem generis & connexionem inde factam.

Et hæc consentiendi ratio omnium latissimè patet, reliqua laudata supplens & magis illustrans, ita tamen ut major ratio habeatur vectorum in vasis, seu contentorum, sive proximius per hæc vasa se contingant, seu remotius. Sic cor & pulmo consentiunt, ut æstuante corde respiratio sit difficilis & citatior, & pulmone exulcerato in phthisi hecticam febrim concipiat cor & totum corpus. Cordi caput & totum corpus, in syncope & lipothymiâ, subtractis vitalibus radiis; hypochondria in palpitatione cordis & syncope, quæ ex his fontibus frequenter scaturiunt.

Talis palpitatio cordis notabilis à liene per consensum

aliquando fuit notata, ubi malæ finistræ tam algidum torporem causavit, ut nullis remediis calor in cutem potuerit revocari, teste *Tulp. lib. 2. observ. cap. 19. p. 127.*

Addi merentur vasa in suo ambitu, ut ipsi canales & vasa lymphatica, ductusque non excludantur. Ita intestina consentiunt toti corpori per vasa mesenterica, seorsim hepatis per eadem & ductum choledochum; consentiunt aures ori per ductum communem, renes cum vesicâ per ureteres, cum partibus genitalibus, per arterias deferentes, ut plura alia exempla non adducamus.

Sic per nervos sexti paris, aliosque, & communionem generis consentit caput utero in doloribus, frigoris sensu, furore, epilepsiâ; ventriculo in vertigine, vomitu à vulnere & contusione capitis, incubo, quorsum & vomitus navigantium referre possumus; extremis, in aurâ epilepticâ hinc inde ascendente ex manibus vel pedibus. Hinc pedibus adhibitæ lotiones demulcent nervosum genus, & soporem accersunt. Notavit *D. Præses* epilepsiam fortissimam à gangrænâ digitorum pedis utriusque, à frigore ambulatorum. Consentit idem per vasa communia hypochondriis, in melancholiâ hypochondriacâ.

Consentit renibus ventriculus in calculo, inappetentiâ, vomitu teste. Ventriculus cordi in febribus, variolis, morbillis; hepatis in singultu & aliâs; utero in cardialgiâ, & vomitu gravidarum; intestinis in ileo, colicâ, dysenteriâ. Intestina nervis in paresi colicam insequente. Pulmones consentiunt utero in affectibus hysteris & hypochondriis, ut in asthmate, dyspnœâ, suffocatione hysteriâ, speciatim quoque testibus, quod dudum notavit *Cous.*

Quæcunque verò partes conjunctim pluribus modis simul afficiuntur ex magis etiam consensum exprimunt, ut oculi cerebro in phrenitide, ob viciniam, ob vasa, ob officii communionem ex parte, ob similitudinem generis; aures eidem in febribus ardentibus, *δυσουσία* salutari cæteris paribus eveniente, quod & pluribus ex dictis competit. Adeoq; maximus consensus est spirituum, medius humorum,

minor

minor solidarum partium, quàm talium. Hinc patet, quare nervi maximum momentum absolvant hujusmodi symbolismi.

Quæ item totam œconomiam simul afficiunt, majores quoque vires in consensu citando exerunt. Exemplum sit dentitio infantum, ubi ὀδοντισμός ille in consensum citat, cor ipsum & M.S. teste feбри conjunctâ; cerebrum in pavores & epilepsiam; ventriculum & intestina in vomitus & diarrhœam, ut extraordinaria seu rarius contingentia, paralyfin v. g. & similia non attingamus. Hæc enim ut regulam non faciunt, ita à communibus illis causandi modis derivari possunt, vel saltim ab ipso archeo mirè receptivitate dirigente, ut si oculus consentiat, per observata, digito annulari, mutuo dolore, vel alia similia accidant.

Longum foret & præter instituti nostri rationem, si omnes effectus morbosos per consensum oriundos recensere vellemus. Neque enim tam indefinitum & communem quàm privatum consensum & fororiationem magis attendere animus fuit.

Sic maxima vis ad mineram & focum morbosum, struendum est infimi ventris, seu, uno verbo, hypochondriorum, quæ scaturigo sunt communis omnium ferè morborum & symptomatum, quæ aliàs in his illis partibus essentiali labe oboriri possunt & solent. Sic cum nervi potissimum momentum conferant consensus, effectus etiam amplissimus id testatur. Motus spasmodici comitantur, vel insequuntur dolores arthriticos, nephriticos, colicos. Nulla pars est corporis, quæ non hoc titulo spasmos, & nominatim epilepsiam, advocare possit, de quo pleni sunt practicatorum libri. Idque tum insensibiliter fit & inadvertenter, tum manifestè magis per auram quandam.

His enim casibus plerumque sensus percipitur auræ quasi cujusdam ascendentis, quæ ulterius pergente, ægro-
tantes instantiam paroxysmi prænunciant. De hac aurâ quamvis multæ ac variæ dentur sententiæ, tamen nihil aliud esse videtur hæc motio apparens, quàm motus spiri-
tuum

tuum, ab affecto loco, à fermento morboſo expreſſus, & reflexus, cum impetuoſitate ad cerebrum tendens, quem unà fibrarum nervoſarum ſpaſmi comitantur. Conf. *Willis Tract. de morb. convulſiv. cap. 5. p. 51.* Teſtatur enim experientia, quod per interjectionem ligaturæ in partem intermediam paroxyſmus ſæpe impediri poſſit, quatenus ſcilicet hâc viâ occluſâ, motus iſte vitiatus cerebrum verſus continuari nequit, quæ ratio medendi omninò commendata eſſe debet; ne laudemus veſicatoria & alia revulſoria præſidia.

CAPUT IV.

De

Signis & medendi methodo.

Non ſatis eſt noſſe, dari conſenſum partium multiplicem, ſed & applicare id ipſum, & deprehendere, hoc opus, hic labor eſt. Differunt in hoc medici genuini ab Empiricis, à vulgo, & artem ſuam probant. Non quod ante pedes, ante oculos obverſatur ſolùm attendendum, ſed plus ultra tendendum, exhauriendus fons phænomenorum, ut conſequi effectus poſſit deſideratus.

Si itaque fontes ſignorum conſulamur, eruere ad ductum horum integrum eſt conſenſum partium. Et ſanè maximè hîc locum habet ac unicè pathologia & ſemiotica comparata, ratione ſubjecti huius ſpectata, primarii & ſecundarii. Omnis aliunde dependens affectus non per eſſentiam eſt, ſed per conſenſum. Utque datâ eſſentiali labe, de eſſentiali vitio, ita non datâ, de conſenſu arguendum eſt.

Si duo concurrunt morbi, ſeu duo ſubjecta evidenter læſa, id erui poteſt evidentius. Pars prius læſa magis eſſentialiter; poſterius, ſive tempore, ſive cauſâ, magis per conſenſum laborare cenſenda eſt. Si laboret quis vulnere capitis

capitis inflicto & vomitu, sanè hic per consensum oboritur, radiante ad ventriculum hâc læsione. Sic & si eo tempore, quo mensium fluxus aliàs solebat incipere, sexus sequior conquerratur de dolore capitis, dorsi, aliisque; vel extraordinariè quoque sanguinis ex naribus, canthis oculi, mammis, auribus, ore, cum vel sine tussi, patiat excretionem, mensibus verò iterum rite fluentibus omnia hæc cessent, intelligimus talia per consensum accidisse symptomata.

Pertinet etiam huc hæmorrhoidum fluxus, qui post manus pedisve abscissionem non rarò observatus est, quia mutili tales sunt plethorici, non impenso sanguine amplius, sed regurgitante ad reliquas partes, indeque oneroso reddito. Nec locus excretionis sine aliquali indicatione est. Si enim ægro e. gr. hæmoptysin patiente, in aliis partibus nullus adest affectus, sed tantum in thorace, colligimus adesse illam per idiopathiam. Sin alibi deprehendimus labem, colligitur eum laborare per sympathiam, ut quando hæmorrhoidibus, vel mensibus quoque obstructis hæmoptysis supervenit.

Adeoque omnis morbus vel symptoma consequens non tam per se, cæteris paribus, si quidem dependens sit & symbolizet, quàm per consensum enascitur. Valet etiam hîc, ubi dolor, tumor, vulnus, sensus molestiæ, auræ, aliusque expressus, ibi morbus primarius, nisi aliunde manifestè vel per bonam *σοχαρμῶς* & investigationis causarum consequentiam inductus sit. Nec negligenda regula illa magni *Coi*: Duobus doloribus simul obortis, non in eodem loco, vehementior obscurat alterum, 2. *apb.* 46. Siquidem dolor in parte vulneratâ major adesse solet, quàm parte condolente.

Sin latens sit altera affecta pars, ut unam saltem læsionem præcipuam observemus, alia quoque id patefaciunt, v. g. tempus invasionis, duratio & alii comparationis tituli. Morbi intermittentes ut plurimum magis sunt consensuales exemplo febrium intermittentium, palpitationis cordis, epilepsiæ, melancholiæ & similium. Continuò verò affligentes & gravius urgentes essentielles magis esse consueverunt. Et extra hanc interpolationem chronici rarò per consensum fiunt, sensim in habitudinem degenerante malo, & ad se derivante parte affectâ morbum, prius consensu aliunde radiantem.

Speciatim quoq; viscera & partes inter se homogeneæ occasionem suggerunt cogitandi de consensu, speciales affectus de communi fomite, vicinæ de vicinis, exemplo capitis, ventriculi, uteri, hypochondriorum & similium laudatorum.

A juvantibus & nocentibus quoque idem posteriori emicat, quod tamen medium cognoscendi stat post principia, & cum aliis conjungendum est. Ita si duæ partes simul afficiantur, & ad unius evacuationem altera levamen sentiat, manifestum fit hanc laborasse per sympathiam, e. g. in nephritide, ubi vomitus per consensum adest, si adhibitis nephriticis & diureticis vomitus cesset. Simili modo judicandum, quando ventriculus & caput simul afficiuntur.

Vitam etiam anteactam & variâ accidentiâ prægressâ, v. g. casum ab alto, contusiones planè non excludimus. Hæc enim sæpè optimè declarant, quomodo corpus afficiatur. Ita si, postquam inordinatè vivendo ventriculus noxiis variis oneratus, aut crapula non mediocris procurata fuit, cephalalgia sentiatur, facilè erit judicatu, eam esse sympathicam.

Denique verò non negamus, morbum per consensum, posse evadere essentialem. Tunc enim cum recedunt accidentia partis essentialiter læsæ, alterius per consensum affectæ symptomata leniuntur quidem quodammodo, plenariè verò sublata non sunt. Adeoque diuturnitate temporis morbus per consensum essentialis reddi potest. Reliqua tum facilè ex dictis intelligi, tum & aliunde ex practicis huc referri possunt. Videri hanc in rem meretur in primis *B. Rolsincius Ord. & Method. comment. lib. 3. sect. 1. cap. 10.*

Ut verbo etiam **PROGNOSIN** attendamus, quæ per consensum affectiones enascuntur, ferè minus periculosa esse consueverunt; quæ etiam ratio est, quod, elogio *Hippocratis*, febres quocunque modo intermiserint, periculum abesse significant. Addi meretur & alter ejusdem aphorismus huc optimè quadrans, ex *l. de locis in hom. c. 9. t. 4*, ὁπὸ τῶν φλεβῶν ὅτι ἀν νόσημα γένηται, ῥᾶόν τῆς, ἢ ὁπὸ τῶν νεύρων. Quicunque ex venis morbus oritur, levior est, quàm qui à nervis, quo de *Sponius in comm. f. 3. aph. 23.* latius legi potest.

Ad CURATIONEM quod attinet, primario benè attendendum est, cuinam parti remedia applicari debeant; nisi enim parti principaliter affectæ applicentur, juvare non solent, quod & experienciâ suâ probat ipse *Galenus l. 1. de locis affect. c. 6.* ubi mentionem facit cujusdam, qui triginta jam diebus trium manus digitorum sensum amiserat, motu integro manente. Cumque optima applicata remedia nihil profecissent, advocatus quæsit ex medico priori, quænam adhibuisset medicamenta, & enarrata illa optima declarans porro institit, an refrigeratio, an ictus præcessisset, atque, secutâ responsione negativâ, tandem ægrum interrogavit, an forte superiorum partium aliqua fuisset læsa. Respondit æger, manum quidem non fuisse ictam, sed dorsi initium aliquid passum: in itinere enim Romam suscepto se è curru decidisse, atque non diu post sensum digitorum periisse. His igitur motus *Galenus* eadem quasi topica prope septimam dorsi vertebam applicavit, ægrumque sic felicissimè curavit.

Ex quibus patet, nervis malè dispositis, magis eorum origini quàm insertioni applicanda esse remedia, uti etiam testatur *D. Præses Amœn. mat. med. lib. 3. sect. 3. cap. 1. § 5.*

Sic vomitus toto die eveniunt, præter aliam laudatam, ex herniâ undecunque incarceratâ, ipsaque sic passio iliaca, ægris pudore intempestivo celantibus id medicum, frustra adhibitis quibusvis aliis, nisi obstructioni intestinorum locali prospiciatur, imò sæpe cum ægri detrimento lethali confessio illa differtur. Exemplum quoque istud huc pertinet, quod recenset *D. Præses l. c.* ubi capite vulneratus, biliosa vomens per novendium, spiritum menthæ adeò infelici conamine assumerat, ut die undecimo paralyti, & motibus spasmodicis correptus vitâ decederet. Intelligimus itaque ex dictis prioribus, non sufficere, ut medicus suum faciat officium, nisi etiam æger idem præstet, argumento *1. apb. 1*

Quoad ipsa medicamenta aliunde depromenda, notabile ulterius est: (1. Quod partibus inter se consentientibus dicata etiam inter se sint symbolica. Uti enim magnus est consensus capitis, ventriculi & uteri; ita medicamenta cephalica, stomachica & uterina valdè conveniunt.

(2) Quod

(2.) Quod non negligenda sint universalia, vel postponenda specificis, facto etiam in illis selectu debito. Sic spleneticis optime profunt diuretica, ob consensum, qui est inter lienem & renes.

(3.) Quod illæ partes, quæ in usum eundem inter se communicant, & affectus in statu p. n. participant, ut lien, hepar, mesenterium, pancreas, communia quoque habeant remedia, aperientia, scorbutica, cachectica &c. Et quæ hepatica sunt, profunt etiam lieni, & contra.

(4.) Positis duobus locis affectis, seu morbo sympathico, ut mixta indicantia se offerunt, ita quoque mixta indicata applicanda. Sic in epilepsiâ hysterica uterina cum cephalicis, neutra seorsim, & sola, quæ talia, propinanda. Quod si non uno eodemque medicamento fieri possit, satis est divisim id curare, unde alia tum in his, tum in febribus & similibus, curatio est extra paroxysmum, alia in paroxysmo, quod diversis satisfieri debeat indicantibus.

(5.) Notandum, quod in medicamentorum operationibus ad structuram machinæ corporis respicere debeamus, & hinc ipsa iis locis applicare, ex quibus in distans agere possunt, uti quoque statuit *B. Et muller fundam. med. præcept. therap. cap. 3. §. 10.* Ita epithemata hepatis vel testibus admota hæmorrhagiam narium sistunt, & vesicatoria, loco convenienti applicata, epilepsias & deliria ex variolis retrocedentibus præcavent, imò nonnunquam etiam curant. Tacemus alia, vel bregmati, uti nonnullis visum est, vel plantis pedum alibi quoque applicanda. De reliquo præcipue respicienda symptomata urgentia, utpote quæ absque totius machinæ eversione diu ferri nequeunt, & haud raro cogunt medicum, derelicto ferè morbo primario, curam ad se dirigere. Talia autem habentur dolor, vigiliæ, alvi fluxus, vomitus, lipothymia, deliria & similia, latius & specialius hinc non attingenda.

Qlli novit nexum populorum & vincula regum
mutua, bellorum nosse secreta potest.

Non minor est virtus scrutarier, unde minentur
viscera visceribus, fulguraque unde ruant.

Tu retegis fontes genuinos arte ministras,
unde Tibi rivo divite manat honor.

Gratulab. s. ribeb.